כיתה ט' | ספרות | שיעור 2 מתוך 4 | 45 דק'

ממלכתי וחמ"ד: מתאים לכיתה ט'. היצירות הנלמדות משתנות בין הזרמים ובין בתי הספר; בדקו את רשימת היצירות של בית הספר ושל הפיקוח בזרם שלכם.

המפגש בקיבוץ: הלב שמתהפך

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יאפיינו את רבקה ואת דובי בדרכי אפיון ישירות ועקיפות
- התלמידים יעקבו אחרי מוטיב הלב ויתארו בעזרתו את השינוי בויקטוריה
- התלמידים יסבירו מהו מהפך בסיפור ואיך הוא נבנה בהדרגה

📚 הטקסט

את הטקסט המלא קוראים מתוך מקראת הספרות של הכיתה או מהאנתולוגיה שבבית הספר. מטעמי זכויות יוצרים מופיעים כאן רק ציטוטים קצרים.

הסיפור פורסם בקובץ "תפוחים מן המדבר" (ספריית פועלים, 1986). כדאי שהתלמידים יקראו את כל הסיפור לפני השיעור השני, או שהמורה יקרא בקול את הפתיחה בשיעור הראשון.

קוראים את קטע ההגעה לקיבוץ והמפגש עם רבקה ועם דובי.

📖 הסבר למורה

כשויקטוריה מגיעה לקיבוץ היא מופתעת: רבקה לובשת מכנסיים קצרים ושערה קצוץ, אבל ניכר על פניה שהיא מאושרת. דובי מקבל את ויקטוריה בסבר פנים יפות, מגיש לה אוכל בצלחת פלסטיק חדשה מתוך כבוד לכשרות, קורא לה "אמא" ונוהג בה באדיבות. הכעס של ויקטוריה מתחיל לדעוך.

הסופרת בונה את השינוי דרך מוטיב הלב. ויקטוריה מנסה להחזיק בכעס, אבל "לבה כבר הלך אחריו". לקראת הסוף "לבה כבר מפויס". גם השורש ה-פ-ך חוזר בסיפור ומדגיש שמשהו בה מתהפך.

אפיון עקיף: מעשים, דיבור, מראה וסביבה. דובי, למשל, לא מתואר במילים "אדם טוב", אלא דרך מה שהוא עושה למען אמה של רבקה.

👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דק')

חומרים: מקראת הספרות, טושים בשלושה צבעים, דף עבודה

1. **פתיחה (5 דק'):** חוזרים למשפטי הניבוי מהשיעור הקודם. מי עדיין חושב שויקטוריה תצליח להחזיר את רבקה?
2. **הסבר (8 דק'):** אפיון ישיר ועקיף; מהו מוטיב (פרט שחוזר ומקבל משמעות).

3. **קריאה ופעילות (17 דק'):** קוראים את קטע המפגש. בקבוצות מסמנים בצבע אחד את מעשי דובי, בצבע שני את תיאורי רבקה ובצבע שלישי כל מקום שבו מופיעה המילה "לב". כל קבוצה כותבת "גרף רגש" של ויקטוריה מההגעה ועד הלילה.
4. **דיון (10 דק'):** שאלות הדיון בשלוש הרמות.
5. **סיכום (5 דק'):** משפט אחד על הלוח: מה גרם לשינוי הראשון בויקטוריה: רבקה, דובי או משהו בתוכה?

💬 שאלות לניתוח

הבנה (מה כתוב ביצירה?)

- איך נראית רבקה כשויקטוריה רואה אותה, ומה ניכר על פניה?
- מה עושה דובי כדי לכבד את ויקטוריה? תנו שתי דוגמאות.

פרשנות (מה זה אומר?)

- מה פירוש "לבה כבר הלך אחריו", ומדוע הדבר מגביר דווקא את כעסה?
- מדוע לדעתכם השינוי בויקטוריה איטי ולא קורה ברגע אחד?

הערכה (מה אני חושב/ת?)

- מה משפיע עלינו יותר כשאנחנו שופטים אדם: מה ששמענו עליו או איך הוא נוהג בנו בפועל? הביאו דוגמה מהסיפור ומהחיים.

💡 הערות למורה

כדאי להעלות את הפער בין מה שויקטוריה מרגישה לבין מה שהיא מרשה לעצמה להראות. תלמידים מתקדמים יכולים לבדוק איך המספר "נכנס" לראשה של ויקטוריה (מספר יודע-כול). למתקשים: לתת רשימה מוכנה של ציטוטים קצרים ולבקש למיין אותם לפי דמויות.

📝 בדף העבודה

אפיון הדמויות ומוטיב הלב: 6 משימות, ומחוון מלא בעמוד השני.

מקורות

- "תפוחים מן המדבר" (ויקיפדיה)
- ספרות בחטיבת הביניים: אתר המפמ"ר במשרד החינוך

מחוון: אפיון הדמויות ומוטיב הלב

1. מכנסיים קצרים ושיער קצוץ (קצר). לקבל גם: פניה מאושרות.
2. ב. כבוד לשמירת הכשרות שלה.
3. למשל: מקבל אותה בסבר פנים יפות (מכניס אורחים, מכבד); קורא לה "אמא" (רוצה להיות חלק מהמשפחה); מביא לה אוכל בכלי חדש (מתחשב באמונתה).
4. למרות הכעס, ויקטוריה מתחילה לחבב את דובי; לבה נמשך אליו גם כשהיא מנסה להתנגד.
5. מוטיב הוא פרט (מילה, תמונה, רעיון) שחוזר ביצירה ומקבל משמעות. הלב חוזר שוב ושוב ומראה את רגשות ויקטוריה ואת השינוי בהם, מכעס לפיוס.
6. **מחוון לכתיבה:**
   - תוכן (4 נק'): מצביע על השינוי: מכעס ונחישות להחזיר את רבקה אל ריכוך, הפתעה ותחילת הבנה
   - ביסוס (3 נק'): דוגמה אחת לפחות מהטקסט (מראה רבקה, יחס דובי, מוטיב הלב)
   - לשון ומבנה (3 נק'): פסקה מסודרת, משפט פתיחה ומשפטים שלמים